

Uzsāk Gaujas pieteku atbrīvošanu un ekoloģiskā stāvokļa uzlabošanu taimiņu un straucha foreļu dabiskās atjaunošanās veicināšanai

Publicēts: 06.07.2022.

[Aizsargājamās teritorijas](#)

[Bioloģiskā daudzveidība](#)

[Biotopu atjaunošana](#)

Dabas aizsardzības pārvaldes (pārvalde) uzdevumā no jūlija līdz septembra vidum Gaujas pietekās jeb 15 upju posmos 95 kilometru garumā uzsāk upju straujteču atjaunošanu ar mērķi veicināt taimiņu un straucha foreļu spēju dabiski atjaunoties un ierobežot invazīvās sugas Sosnovska latvāņa izplatīšanos pa upju ielejām.

Gauja ar savām pietekām ir viena no nozīmīgākajām lašveidīgo zivju nārstošanas vietām Latvijā. Gaujas Nacionālā parka mazās upītes ir samērā dabiskas, ar salīdzinoši strauju plūdumu mežainā vidē, kas rada īpaši piemērotus apstākļus taimiņiem un straucha forelēm.

Gaujas pietekās – Lorupē, Skalupē, Līgatnē, Nurmižupītē, Vildogā, Vaivē, Lenčupē, Eglupē un vēl vairākās mazākās upītēs – pēc ekspertu rūpīga izvērtējuma ir noteiktas precīzas vietas un posmi, kur straujteses jāatbrīvo no bebru dambjiem, upes tecējumu aizsprostojošiem kokiem, sanesumiem, kā arī no latvāņu audzēm gan uz upju sērēm, gan to krastos.

Pārvaldes Biotopu un sugu dzīvotņu atjaunošanas projekta vadītāja Inga Hoņavko uzsver, ka, "iepazīstoties ar Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta "BIOR" (BIOR) zivju pētnieku jeb ihtiologu atzinumiem par projektam izraudzīto upju stāvokli un to spēju nodrošināt dabisku nārstu straujteses mīlošām sugām, bija rūpīgi jāizvērtē nepieciešamā darbu intensitāte, kādā veikt straujteču atbrīvošanu no koku sagāzumiem un sanesumiem. Jāņem vērā, ka eksperti ieteica nepārcensties ar upju tīrīšanu".

Straujteses, kurās ir nārstam piemērota gultne, pārkritušu koku noēnojums, izskaloti padziļinājumi, ir ļoti jutīgas pret dažāda veida

izmaiņām un ietekmēm. Tieši tādēļ izvēlēto Gaujas pieteku posmi netiks pilnībā atbrīvoti no iekritušajiem kokiem, lai pa tām varētu pārvietoties ar laivām vai kājām bez šķēršļiem. No mazajām upēm galvenokārt izvāks bebru aizsprostus, kokus, zarus, kas būtiski samazina straumes ātrumu un veicina pastiprinātu nogulumu uzkrāšanos un nārsta vietu aizsērēšanu. Katrai upītei ir precīzi noteiktas veicamo darbu vietas un apjoms, atstājamo koku skaits, vietām nepieciešams nozāgēt tikai “ķeramzarus” jeb upei pārkrītušu koku uz leju vērstos zarus, lai nodrošinātu brīvu ūdens plūdumu.

“Vides apstākļu strauja maiņa šīm upēm nav vēlama, un arī darbu veikšanas laikam un tehnoloģijai ir būtiska nozīme – šogad darbi notiks tikai no jūlija līdz septembra vidum un visi darbi būs veicami vienīgi ar rokām un rokas instrumentiem”, skaidro I. Hoņavko. Darbiem izvēlēts laiks, kad zivju mazulji ir pietiekami paaugušies, lai pārvietotos un pamestu upes daļu, kur notiek darbi, bet vēl nav sākusies intensīva ceļotājzivju nārsta migrācija, kas raksturīga Gaujas pietekām. Arī dabas mīļotāji – savvaļas baudītāji, beztauku gājēji, iespējams, pat nezina, ka, izmantojot upītes kā pārvietošanās maršrutus un brienot pa straujtecēm pavasarī un vasaras pirmajā pusē, ar lielu varbūtību viņi izposta nārsta vietas vai sabojā zivju un nēģu ikrus un to attīstības iespējas. Tādēļ pārvalde aicina ikvienu doties dabā ar izpratni!

Gaujas Nacionālā parka mazo upīšu krastus, sevišķi Vaives upi, ir invadējuši Sosnovska latvāņi, vietām veidojot arī blīvas audzes. Tādēļ apsaimniekošanas darbos Siļķupītē, Vējupītē, Talītē un Vaivē blīvāko audžu vietās upju gultnēs, uz sērēm un upju tauvas joslā (četrus metrus platumā katrā krastā) latvāņus pļaus divas reizes sezonā gan šogad, gan arī nākamgad.

Projektā iekļautie upju posmi atrodas Siguldas novadā (Lorupe, Dauda/Jodupīte, Vējupīte, Egļupe, Nurmižupīte) un Cēsu novadā (Skaļupe, Vildoga, Līgatne, Kumada/Grūbe, Ratnieku upe, Siļķupīte, Vaive, Simtēnupe/ Dzērdupe, Lenčupe, Talīte). Šīs pašvaldības ir projekta sadarbības partneri. Ar privāto zemju īpašniekiem, kuri ir piekrituši straujteču atbrīvošanai, kā arī cīņai ar latvāņiem viņu zemēs upīšu krastos, ir noslēgtas vienošanās par sadarbību. Vairums uzrunāto zemju īpašnieku ir bijuši atsaucīgi un novērtē plānotos darbus kā būtisku atbalstu, īpaši cīņā ar latvāņiem.

BIOR eksperti norāda, ka zivju faunas izmaiņas, kas notiek pēc dzīvotņu un nārsta vietu atjaunošanas un zivju dzīvotņu kvalitātes uzlabošanas, Latvijā ir salīdzinoši maz pētītas. Tāpēc eksperti 2023. gadā atkārtoti novērtēs straujteču atjaunošanas pasākumu efektivitāti un ietekmi uz lašveidīgo zivju sugu dabiskā nārsta sekmēm, kas turpmāk palīdzēs labāk plānot un realizēt straujteču atbrīvošanas pasākumus.

Projekta “Apsaimniekošanas pasākumu veikšana īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos biotopu un sugu aizsardzības stāvokļa uzlabošanai” (Nr.5.4.3.0/20/1/001) kopējais budžets plānots 3,52 miljonu EUR apmērā un 85 % no tā finansē Eiropas Savienības Kohēzijas fonds. Projekta īstenošanas laiks: 2021. līdz 2023. gads.

<https://www.daba.gov.lv/lv/jaunums/uzsak-gaujas-pieteku-atbrivosanu-un-ekologiska-stavokla-uzlabosanu-taiminu-un-strauta-forelu-dabiskas-atjaunosanas-veicinasanai>